

Pensament Filosòfic Antic i Medieval

Codi: 100017

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2502758 Humanitats	OB	2	2

Professor/a de contacte

Nom: Jaume Mensa Valls

Correu electrònic: Jaume.Mensa@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

Idioma vehicular de l'assignatura.

Prerequisits

No hi ha cap prerequisit per matricular-se d'aquesta assignatura.

Objectius

Pensament filosòfic antic i medieval és una assignatura del segon curs del grau d'Humanitats. Els objectius específics d'aquesta assignatura són:

- Aconseguir un bon coneixement dels principals autors, plantejaments i problemes filosòfics del pensament filosòfic i medieval.
- Aprofundir en el coneixement d'un autor d'aquest període, mitjançant la lectura i l'estudi d'una obra.
- Llegir, entendre i interpretar textos importants i representatius dels autors estudiats, fer ús de l'esmentat coneixement.
- Reflexionar sobre alguns problemes plantejats per la filosofia en aquesta època, sobre la seva incidència cultural, social i política, i sobre la seva transcendència històrica.
- Desenvolupar la pròpia capacitat crítica i autocrítica, «dialogant» amb els autors estudiats i «repensant» i actualitzant els problemes estudiats.
- Relacionar transversalment els continguts de l'assignatura.

Competències

- Analitzar críticament la cultura de l'actualitat i les circumstàncies històriques en què s'inscriu.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Utilitzar adequadament els recursos i les metodologies que s'empren en l'estudi de la cultura contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Assenyalar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època i emmarcar-lo en el seu context.
2. Assenyalar i resumir el contingut comú de diverses manifestacions de diferents àmbits de la cultura.
3. Elaborar un resum a partir d'un text donat.
4. Escriure en un text acadèmic utilitzant el vocabulari propi de la disciplina
5. Identificar els mètodes propis de la història de la filosofia i utilitzar-los en l'anàlisi de fets concrets.
6. Indicar els principals temes de la història de la disciplina.
7. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions dels altres participants.
8. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.

Continguts

1. Introducció
 1. Filosofia, mitologia, religió, ciència
 2. Grècia i el naixement de la filosofia
 3. Dones i filosofia*
 4. Etapes del pensament antic i medieval
2. Mitologies
 1. Mitologies egípcies*
 2. Mitologies jueves*
 3. Mitologies gregues*
 4. Mitologies romanes*
3. Pensament oriental
 1. Hinduisme*
 2. Budisme*
 3. Taoisme*
 4. Confucianisme*
4. Grècia: els presocràtics
 1. Del mite al lògos
 2. Els milesis
5. Grècia: els sofistes i Sòcrates
 1. Els sofistes
 2. Sòcrates
 - a) Plantejament de la qüestió socràtica
 - b) Les fonts: Aristòfanes, Plató, Xenofont i Aristòtil
6. Plató: història dels estudis platònics
 1. Fins a Schleiermacher

2. Schleiermacher
3. L'escola de Tübingen-Milà
4. Plató i l'escriptura
7. Plató: Què és un diàleg
 1. El Plató dels diàlegs
 2. El Plató de la tradició indirecta
8. Plató: el *Fedó* i la teoria de les idees
 1. Introducció
 2. Estructura
 3. Les idees
9. Plató: el *Parmènides* i la revisió de la teoria de les idees
 1. Introducció
 2. Anàlisi del contingut
10. Aristòtil: introducció
 1. Etapes de la filosofia aristotèlica
 2. El corpus aristotèlic
 3. Divisió de la filosofia
11. Aristòtil: lògica
 1. Les categories
 2. El judici i el sil·logisme
 3. Ciència i demostració
 4. Excurs: filosofia de la naturalesa.
12. Aristòtil: psicologia i metafísica
 1. Psicologia
 2. Metafísica
13. Aristòtil: les ciències pràctiques
 1. Ètica
 2. La política
14. Escoles hel·lenístiques I
 1. Introducció
 2. Els cínics
 3. L'escepticisme

4. Epicureisme

15. Escoles hel·lenístiques II

1. Estoïcisme antic
2. La transició romana
3. El neoplatonisme

16. Patrística. Agustí d'Hipona

1. Patrística: introducció
2. Els grans períodes de la patrística
3. Agustí d'Hipona: aproximació a la seva filosofia

17. La filosofia a l'Occident llatí medieval fins a la introducció del nou Aristòtil (segles IX-XI)

1. Introducció
2. El renaixement carolingi
3. Joan Escot Eriúgena
4. L'argument d'Anselm de Canterbury
5. Els universals
6. Pere Abelard

18. L'escolàstica. Tomàs d'Aquino. La via moderna

1. Introducció
2. El nou Aristòtil
3. Bonaventura
4. Tomàs d'Aquino
 - a) Característiques de l'època. Les universitats
 - b) La *Summa theologiae* i les proves de l'existència de Déu
 - c) La metafísica tomista
5. La condemna de París i les seves conseqüències
6. La *via moderna*. Nominalisme i mística

19. El Renaixement

1. Introducció
2. Característiques

<pstyle="padding-left: 30px;">3. L'humanisme. Erasme*, Giordano Bruno*, Maquiavel*

Els estudiants (en petit grup) prepararan una exposició d'un dels temes marcats amb un asterisc (vegeu "Metodologia" i "Avaluació")

Metodologia

La docència combina exposicions generals de caràcter més teòric amb comentaris de textos especialment significatius. El professor posarà a disposició dels estudiants uns apunts dels principals temes del curs i uns textos dels autors més representatius (Campus Virtual). Cal que l'estudiant vagi a classe (**l'assistència i participació és obligatòria i molt important**) havent preparat el tema que toca. L'explicació que farà el professor del tema pressuposa aquesta preparació.

A més, l'estudiant haurà de fer una lectura (obligatòria) d'un dels textos següents i fer-ne un treball:

Heràclit, *Fragments*

Plató, *Fedó*

Plató, *Carta VII*

Aristòtil, *De anima*

Sèneca, *Sobre la felicitat*

Ramon Llull, *Llibre de les bèsties*

Utilitzarem el Campus Virtual bàsicament per compartir els materials. En canvi, si l'estudiant es volgués posar en contacte amb el professor, cal que ho faci per mitjà del correu electrònic institucional.

Les tutories seran dedicades bàsicament a preparar la recensió i la les lectures obligatòries, i a desfer eventuais dubtes.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques (desenvolupament del temari i comentari de textos)	36	1,44	5, 8
Estudi i preparació d'exàmens	30	1,2	1, 6, 8
Tipus: Supervisades			
Exposició en grup	10	0,4	1, 2, 3, 5, 7, 8
Tipus: Autònomes			
Lectura obligatòria	20	0,8	1, 4, 6, 8
Preparació de temes i textos. Ampliació bibliogràfica	36	1,44	1, 2, 8

Avaluació

L'avaluació del curs és continuada i pressuposa l'assistència i participació a classe i el seguiment constant del curs. Per aprovar el curs cal: a) que la nota de cada un dels dos exàmens sigui, com a mínim, de 4; b) que la mitjana de les diverses activitats sumi com a mínim 5. Si un estudiant no compleix aquestes dues condicions, caldrà que es presenti a la recuperació de l'examen o dels exàmens que impedeixen l'assoliment de l'aprovat.

El treball de la lectura obligatòria i la presentació en grup no són objecte de recuperació, encara que estiguin suspesos.

Hom qualificarà amb *no presentat* l'estudiant que només hagi fet activitats d'avaluació per un valor inferior al 30%.

No hi ha segona convocatòria.

Les característiques de l'examen de recuperació seran semblants a les dels exàmens del curs (vegeu *infra*). L'examen de recuperació tindrà dues parts, una per a cada examen fet durant el curs. L'estudiant només haurà de fer la part de l'examen que li impedeix aprovar l'assignatura.

El professor assignarà un dia, hora i lloc de revisió d'examen un cop hagi avaluat les activitats del curs. Els estudiants que han de fer la recuperació tindran un dia específic de revisió un cop hagin fet l'esmentada activitat de recuperació.

Comentaris:

a) En els exàmens l'estudiant haurà de donar raó dels aspectes teòrics de l'assignatura i haurà de demostrar que sap comentar un text.

b) El treball d'una de les lectures obligatòries (cf. Metodologia) tindrà 5.000 paraules i constarà de les parts següents:

Introducció

1. Context:

Època

Autor

2. Obra:

Presentació general

Resum

3. Comentari crític:

Valoració de les idees principals

Influències i actualitat

4. Bibliografia

c) Les exposicions (dels temes marcats amb un asterisc. Cf. Continguts) es faran el dia que toqui explicar aquell tema i formen part a tots els efectes del contingut de l'assignatura. Es preparen i s'exposaran en grups petits (de dues o tres persones). El mateix dia de l'exposició els estudiants lliuraran un resum de la seva exposició. El temps aproximat de l'exposició serà d'entre 30-40'.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen 1	30	1,5	0,06	1, 5, 6, 8
Examen 2	30	1,5	0,06	1, 2, 5, 8
Exposició oral en grup (i resum)	20	1,5	0,06	1, 3, 5, 7, 8
Treball sobre una lectura obligatòria	20	13,5	0,54	1, 2, 3, 4

Bibliografia

- Bréhier, É. (1998), *Història de la filosofia i de la ciència*. Barcelona: UAB.
- Copleston, F. (2001), *Historia de la Filosofía*, 9 Vol. Barcelona: Ariel.
- Ferrater Mora, J. (1981), *Diccionario de Filosofía*, 4 Vol. Madrid: Alianza.
- Garfield, J.L & Edelglass, W. (Eds.) (2014), *The Oxford Handbook of World Philosophy*. Oxford: OUP.
- Geymonat, L. (1998), *Història de la filosofia i de la ciència*. Barcelona: Crítica
- Mensa i Valls, J. (2012), *Introducció a la filosofia medieval*. Bellaterra: UAB.
- Nisbert, R.E. (2003), *The Geography of Thought*. Nova York: The Free Press.
- Reale, G. et al. (1988), *Historia del pensamiento filosófico y científico*, 3 Vol. Barcelona: Herder.
- Terricabras, J. M., (Ed.) (2001), *El pensament filosòfic i científic. I i II*. Barcelona: Pòrtic.
- Tola, F. & Dragonetti, C. (2008), *Filosofia de la India: Del Veda Al Vedanta*. Barcelona: Kairós.
- Xinzhong Yao (2000), *An introduction to Confucianism*. Cambridge (MA): CUP.